

**NORMAL VE DUODENAL ÜLSERLİ HASTALARDA DİYET, SÜT
VE ANTIASİTLERİN MİDE pH'SI ÜZERİNE ETKİLERİ***

(THE EFFECT OF DIET, MILK AND ANTIACIT ON GASTRIC pH
IN PATIENTS WITH DUODENAL ULCER AND NORMAL
SUBJECTS)

Dr. Kadir BAHAR**

Ö Z E T :

Süt, antiasit ve diyetin normal şahısların ve duodenal ülserli hastaların mide pH'sı üzerine etkileri araştırıldı. Ülser tedavisinde mide pH'sını yükseltebilmek için nelere dikkat edilmesi gerektiği vurgulandı.

S U M M A R Y :

The effects of milk, antiact and diet on gastric pH in patients with duodenal ulcer and normal subjects were investigated. It has been pointed that various conditions in controlling of pH in the treatment of duodenal ulcer.

Schwartz'ın 1910 yılında söylediği «Asit olmadan ülser olmaz» sözü bugünde aynı şekilde önemini korumaktadır (1). Gerçekten de mide asiti ve onun göstergesi olan pH değeri, asit tarafa kaymaktadır. Buda ülser etyopatogenezinde önemli rol oynamaktadır (2, 3, 6). Ülserli hastaların bazal ve histaminle stimülasyonu ölçülen mide pH. değerleri çok düşmektedir (2, 5, 6). Ülser tedavisinin temelide, asit pH'nın zararlı etkisini ortadan kaldırmak için pH yı zararsız sınırlarda (3, 5 - 5,5) tutmaktır (3). Peptik ülserli vakalarda intragastrik sıvının pH'sını yükseltmek için çeşitli tedavi yöntemleri vardır. Peptik ülserle ilgili çalışmalar yapan bir kısım araştırmacı ise, tedavide hiç bir şey verilmesine gerek olmadığını sa-

(*) Bu çalışma Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Kliniğinde yapılmıştır.

(**) Erciyes Üniversitesi Tıp Fakültesi İç Hastalıkları Anabilim Dalı Öğretim Üyesi.

vunmaktadırlar (6). Tedavi verilmesini savunan gurupların ise değişik tedavi yöntemleri vardır. Bu tedavi yöntemlerinden hangisinin üstün olduğu, hangisinin üstün olmadığı kesin olarak henüz belli değildir. Yalnız kesin olan nokta şuki, ülserli hastalara mutlaka ülser diyeti tavsiye edilmeli ve mide asit pH değeri yükseltecek ilaçlar verilmelidir. Bu düşüncemizi desteklemek amacı ile normal şahıslara ve peptik ülserli hastalara diyet, süt ve antiasit verilerek mide asit pH değerlerindeki değişmeler tesbit edildi. Normal şahıslarla karşılaştırılarak aralarındaki fark görüldü. Mide asiditesini azaltmak için başka neleri verilmesi gerektiğini ve ne zaman verilmesini vurgulamak istedik.

MATERYAL ve METOD :

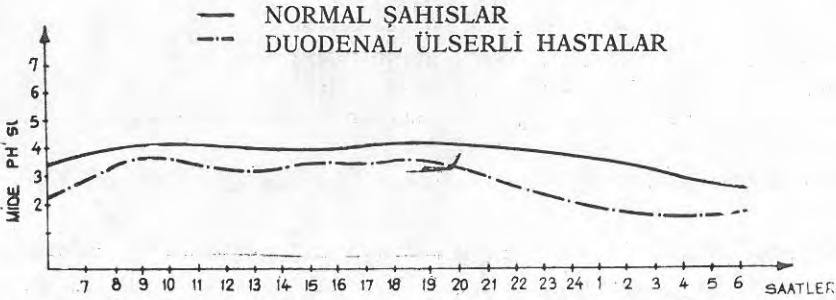
Çalışma, 1981 - 1982 yıllarında Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Gastroenteroloji Kliniği'nde yatan 10 normal şahıs (5 erkek, 5 kadın) ve 10 Duodenal Ülserli (5 erkek, 5 kadın) hasta üzerinde yapıldı. Normal şahısların yaş ortalaması 41, Duodenal ülserli hastaların yaş ortalaması ise 36 idi. 10 normal şahısların bütün endoskopik tetkikleri ve laboratuvar bulguları normaldi. Bu vakalar, Psikofizyolojik Gastrointestinal Sistem Reaksiyonu olarak kabul edildi. 10 Duodenal Ülserli hastanın hem radyolojik, hemde endoskopik muayenesinde ülser tesbit edilmiştir.

Her iki gurup hastayada, çalışma boyunca nazogastrik sonda takılarak, saat 8.00 - 22.00 arasında yarım saat ara ile, saat 22.00 08.00 arasında da bir saat ara ile 1 cc. asit mayı alınarak 10' içerisinde pH metre ile asit değerleri ölçüldü. Nazogastrik sonda ile alınan örnekler, süt, antiasit ve diyet verilmesinden 15' önce alındı. Normal ve ülserli şahısların, çalışma öncesi dönemde Bazal asit debisi (BAD) ve Maksimal Asit debisi (MAD) değerleri ölçüldü. Normal şahıslarda BAD : 5,2 - 2,5 mEq/saat değerleri arasında değişiyordu ve ortalama BAD değeri : 3,4 mEq/saat idi. Duodenal Ülserli hastalarda BAD değerleri 6,5 - 12,3 mEq/saat arasında değişiyordu ve ortalama BAD değeri : 9,8 mEq/saat idi. Yine normal gurubun MAD değerleri 15,4 - 21,8 mEq/saat arasında değişiyordu ve ortalama MAD 18,9 mEq/saat idi. Ülserli hastalarımızda ise bu değerler 40,4 - 57,7 mEq/saat arasında değişiyordu ve ortalama MAD: 51,6 mEq/saat idi. Her iki gurup hastaya,

1. gün : Standart diyet (Tablo : 1),
2. gün : Standart diyet + saat başı süt (Tablo : 2),
3. gün : Standart diyet + saat başı süt + saat araları anti-asit (Tablo : 3) verildi. Süt her saat başı 150 cc., antiasit (hydro-talcit) saat araları 1x3 tab (1x1500 mg) verildi.

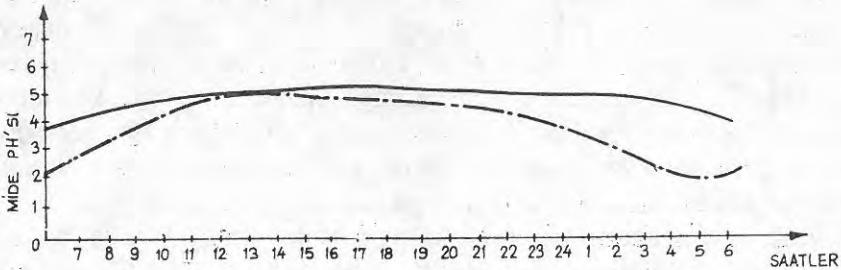
BULGULAR :

Elde ettiğimiz sonuçlar tablo 1, 2, 3 te gösterilmiştir.

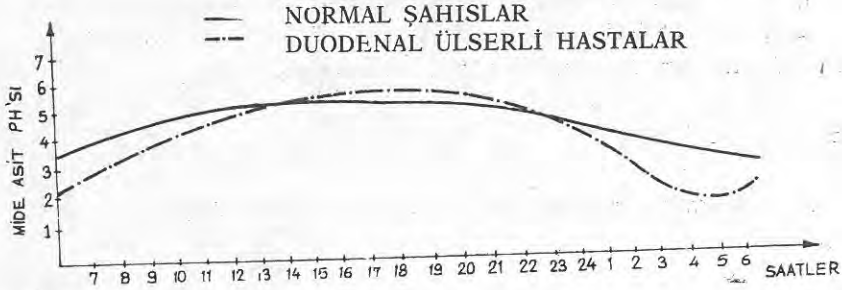
Yemek saatleri : 08-13-18
Uyku saatleri : 22-07,30 arası

**TABLO II : NORMAL VE DUODENAL ÜLSERLİ HASTALARDA
2. GÜN MİDE ASİT DEĞERLERİ.**

Süt aldığı saatler : 09-11-12 14-15-16-17-19-20-21-22
Yemek saatleri : 08-13-18
Uyku Saatleri : 22-07,30 arası.

**TABLO III : NORMAL VE DUODENAL ÜLSERLİ HASTALARDA
3. GÜN MİDE ASİT DEĞERLERİ.**

Yemek saatleri : 08 - 13 - 18
 Uyku Saatleri : 22 - 07,30 arası
 Süt aldığı saatler : 09-11-12-14-15-16-17-19-20-21-22
 Antiasit aldığı saatler : Süt aldığı saatlerden yarım saat sonra.

T A R T I Ş M A :

Normal şahısların mide suyu pH'sı 3 gün yapılan ölçümlerde 3,0 in altına hiç düşmedi. En fazla 3,5 a kadar düştü. Bu durum normal şahıslarda mide suyu pH sınır tehlikeli sınırın altına hiç düşmediğini göstermektedir.

Diyet, süt ve antiasitlerle mide pH değeri 6 ya kadar yükselmektedir. Duodenal Ülserli hastalarda 1. gün diyetle mide asit pH değeri, 2,5 - 3,5 arasında değişmektedir. Buradan, sadece diyetin mide asit pH sınırı, tehlikeli sınırın üzerine çıkaramadığı ve tedavide tek diyetin yeteli olamayacağı sonucuna varıldı. İdeal mide asit pH değeri 3,5 - 5,5 dur. Ülserli hastalarda 1. gün gecesi pH değeri 1,9 a kadar düşmüştür. Bu durum, Duodenal Ülserli hastaların neden sabaha karşı epigastrik ağrı ile uyanıp antiasit veya süt içme ihtiyacı duyduklarını izah etmektedir. Bu pH değerinin gece saatindeki düşüşü 2. ve 3. günlerde de görülmektedir. Yani akşam 22.00 ye kadar alınan antiasit veya sütün gece saatlerinde mide asit miktarının azaltılmasında faydası olmadığı görülmüştür. Bu arada dikkatimizi çeken bir durumda, gece pH değeri 1,9 - 2 ye kadar düştüğü halde daha sonra kendiliğinden pH değeri 3'e kadar yükselmektedir. Yani mide asit salınımı azalmaktadır. Bu durumu feed - back mekanizması ile izah edebiliriz. Bu feed - back meka-

nizması hangi yollarla olmaktadır ? Bunun izahı henüz tam anlaşılmış değildir. Bu konuda ileri çalışmaların yapılması ülser tedavisinde çok yararlı olacaktır kanısındayım.

2. ve 3. günlerde verilen diyetle ilave olarak süt ve antiasit verilmesi, mide pH değerini 1. güne göre oldukça artırmaktadır. Yani pH'yı arzu edilen düzey olan 3,5 - 5,5 arasında tutabilmektedir. Daha öncede belirtildiği gibi gece saatlerinde ise asit nötralizasyonuna faydası olmamaktadır. Bu durumdan çıkarılacak sonuç ise, ülser tedavisinde, gece saatlerinde mide asit salgınının inhibisyonu veya nötralizasyonunun gerekli olduğudur. Bunun içinde en uygun yöntem, efektif dozda antikolinergik verilmesi veya H₂ reseptör antagonisti ilaçların gece yatmadan önce verilmesidir.

Bu çalışmadan çıkan sonucu kısaca şöyle özetleyebiliriz : Ülserli hastalarda mide asit sekresyonu, normallere göre daha fazladır. Sadece diyet veya diyetle birlikte süt, antiasit verilmesi mide asit sekresyonunu 24 saat kontrol edememektedir. Hastalarda pH'yı 24 saat boyunca belirli bir sınırdan tutabilmek için, nötraliz edici ajanlar ve asit salgınını bloke eden ajanlar kombine verilmelidir.

KAYNAKLAR

- (1) Baron, J.H. : Current views on pathogenesis of Peptic Ulcer. Scand. J. of Gastroent. 17 : 1, 1982.
- (2) Grossman, M.I. : Symposium on pathophysiology and drug therapy of Peptic Ulcer. Scand. J. of Gastroent. 58 : 7, 1980.
- (3) Helm, J.F., Dodds, W.J. : Acid neutralizing capacity of human saliver. Gastroenterology 83 : 69, 1982.
- (4) Malagelada, J.R. : Peptic ulcer Disease and its treatment - present situation and future prospects. Scand. J. Gastroent. 55 : 29, 1979.
- (5) McArthur, K., Hogan, D. : Relative stimulatory effects on commonly ingested beverages on gastric acid secretion in adults. Gastroenterology 83 : 199, 1982.
- (6) Menteş, N.K. : Klinik gastroenteroloji. Sanem Mat. 4. Baskı 1983. sayfa 1983.